

УДК 658.115:338.246

О. П. Попова,

к. і. н., завідувач відділу науково-організаційної роботи

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2587-2860>

Л. М. Коцюбинська,

старший науковий співробітник відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-7276-6935>

О. А. Скубій,

старший науковий співробітник відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8414-9894>

Ю. А. Стефківська,

старший науковий співробітник відділу науково-організаційної роботи,

Український інститут експертизи сортів рослин

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5679-0377>

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.23.38

МОБІЛІЗАЦІЯ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНСЬКОГО ІНСТИТУТУ ЕКСПЕРТИЗИ СОРТІВ РОСЛИН В УМОВАХ СУЧАСНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

O. Popova,

PhD in History, Head of the Department of scientific and organizational work,

Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

L. Kotsiubynska,

Senior Researcher of the Department of scientific and organizational work,

Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

O. Skubii,

Senior Researcher of the Department of scientific and organizational work,

Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

Y. Stefkivska,

Senior Researcher of the Department of scientific and organizational work,

Ukrainian Institute for Plant Variety Examination

MOBILIZATION OF THE RESOURCE POTENTIAL OF THE UKRAINIAN INSTITUTE FOR PLANT VARIETY EXAMINATION IN THE CONDITIONS OF MODERN TRANSFORMATIONAL PROCESSES

У статті здійснено узагальнення теоретичних засад визначення сутності ресурсного потенціалу в Українському інституті експертизи сортів рослин при проведенні кваліфікаційної експертизи сортів рослин.

У результаті економічних досліджень викладено теоретично-практичне узагальнення до визначення складових ресурсного потенціалу та сучасного стану розвитку Українського інституту експертизи сортів рослин при проведенні кваліфікаційної експертизи сортів рослин.

Проаналізовано стан оновлення ресурсної бази Українського інституту експертизи сортів рослин за підсумками 2021 року. Визначено пріоритети і напрями використання ресурсної бази в Українському інституті експертизи сортів рослин для подальшого процесу проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин за рахунок раціонального використання інноваційних можливостей.

Виявлено позитивну динаміку збільшення ресурсного потенціалу Українського інституту експертизи сортів рослин при проведенні кваліфікаційної експертизи сортів рослин за останні п'ять років.

Проаналізовано стан оновлення матеріально-технічної бази УІЕСР в рамках виконання "Програми технічного переоснащення Українського інституту експертизи сортів рослин, у тому числі сучасної матеріально-технічної бази для лабораторних та польових досліджень, закупівлі сучасного лабораторного обладнання та малогабаритної селекційної техніки на 2019 — 2023 роки" за підсумками 2017-2021 років.

Аргументовано, що для проведення комплексу польових та лабораторних прикладних досліджень з метою одержання повноти сукупних знань про морфологічні, фізіологічні, го сподарсько-цінні характеристики та придатність використання їх для задоволення потреб споживачів, Український інститут експертизи сортів рослин, як експертний заклад, повинен мати належне матеріально-технічне та фінансове забезпечення для проведення об'єктивної, неупередженої та достовірної державної науково-технічної експертизи сортів рослин.

The article generalizes the theoretical foundations of determining the essence of the resource potential at the Ukrainian Institute for Plant Variety Examination during the qualification examination of plant varieties.

As a result of economic research, a theoretical-practical generalization to determine the components of the resource potential and the current state of development of the Ukrainian Institute for Plant Varieties Examination during the qualification examination of plant varieties was laid out.

The state of updating the resource base of the Ukrainian Institute for Plant Varieties Examination based on the results of 2021 was analyzed. Priorities and directions for the use of the resource base at the Ukrainian Institute for Plant Varieties Examination have been determined for the further process of conducting the qualification examination of plant varieties due to the rational use of innovative opportunities.

Positive dynamics of increasing the resource potential of the Ukrainian Institute for the Examination of Plant Varieties during the qualification examination of plant varieties over the past five years have been revealed.

The state of updating the material and technical base of the Ukrainian Institute for Plant Varieties Examination in the framework of the "Program of technical re-equipment of the Ukrainian Institute for Plant Varieties Examination, including the modern material and technical base for laboratory and field research, the purchase of modern laboratory equipment and small-sized selection equipment for 2019—2023" for results of 2017—2021.

It is argued that in order to carry out a complex of field and laboratory applied research with the aim of obtaining complete knowledge about morphological, physiological, economic and valuable characteristics and the suitability of their use to meet the needs of consumers, the Ukrainian Institute for Expertise of Plant Varieties, as an expert institution, should have the appropriate material — technical and financial support for objective, unbiased and reliable state scientific and technical examination of plant varieties.

Ключові слова: ресурсний потенціал, експертиза сортів рослин, матеріально-технічні ресурси, технічне оновлення, трудові ресурси, пріоритетні напрямки, показники.

Key words: resource potential, examination for plant varieties, material and technical resources, technical updating, labour resources, important directions indicators.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

В умовах динамічного розвитку селекційних досягнень за кордоном і в Україні та швидкої інтеграції економіки в світову економіку необхідно адекватно реагувати на зміни, що відбуваються у внутрішньому та зовнішньому середовищах. Це передбачає здійснення постійного моніторингу та коригування пріоритетів розвитку Українського інституту сортів рослин (далі — УІЕСР). Управління ресурсами УІЕСР з метою підвищення ефективності інноваційного розвитку системи охорони прав на сорти рослин та посилення його конкурентних позицій на національному і міжнародному рівнях потребує впровадження в діяльність установи системи діагностики процесу формування ресурсного потенціалу, що дозволить розробити новий підхід до забезпечення їх діяльності оптимальним обсягом і структурою ресурсів. Використання інструментарію діагностики в системі управління ресурсним потенціалом повин-

но спиратися на відповідні методичні засади щодо цієї проблеми, а також на практичну діяльність вітчизняних і зарубіжних подібних науково-дослідних установ, спрямованих на застосування найбільш дієвих методів управління наявним та латентним потенціалом.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Застосування категорії ресурсного потенціалу було розпочато у 70—80-ті роки минулого століття. Тоді домінували два підходи до тлумачення ресурсного потенціалу:

1) як сукупності ресурсів без урахування їх взаємозв'язку та участі у виробничому процесі. Його прихильниками, зокрема, є І.І. Лукінов, А.М. Онищенко, Б.Й. Пасхавер [1], Д.А. Черніков [2] та ін.;

2) як сукупності ресурсів, здатних виробляти визначену кількість матеріальних благ. До його прихильників належать насамперед

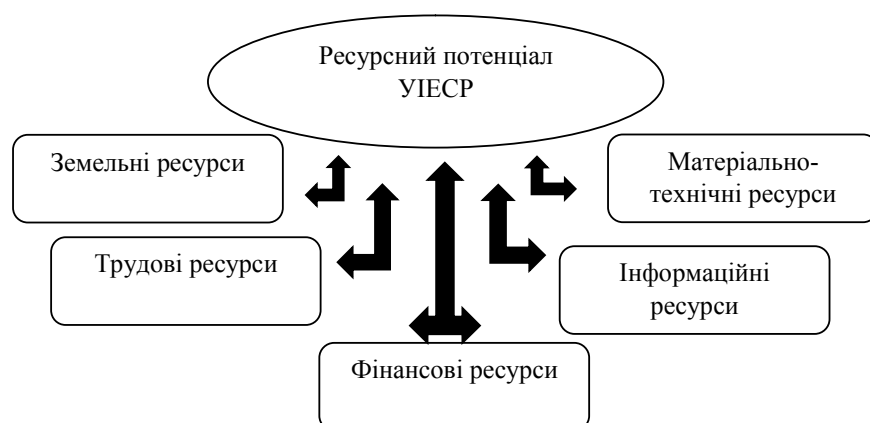

Рис. 1. Складові ресурсного потенціалу УІЕСР

В.А. Свободин [3], П.Ф. Саблук [4], В.С. Шибанін [5].

С.В. Додонов [6] в якості складових ресурсного потенціалу пропонує брати землю, основні засоби та персонал, вартісна оцінка яких складає загальний ресурсний потенціал господарства чи регіону. Крім того, до складу ресурсного потенціалу він включає і капітальні інвестиції, пов'язані з вкладеннями в основні засоби виробництва.

В.П. Славов і О.В. Коваленко [7] економічний зміст ресурсного потенціалу визначають як комплексну категорію, яка є основою матеріального відтворення в гармонійному поєднанні з продуктивними силами і виробничими відносинами, що збалансовує кількісні (технологічні) та якісні співвідношення ресурсів і тим самим визначає як саму технологію виробництва, так і параметри (розміри) організаційно-правової форми господарювання.

На думку Т. А. Ашимбаєва, ресурсний потенціал — це сукупність матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових ресурсів, зокрема здатність робітників підприємства ефективно використовувати названі ресурси для виконання місії, досягнення поточних та стратегічних цілей підприємства [8, с.56].

Аналіз різних підходів до тлумачення терміну "потенціал" дає можливість зробити висновки про повторюваність їх змісту. Тобто якщо розглядати потенціал як засоби чи запаси для реалізації певної мети, то власне це і є ті самі ресурси, що необхідні для забезпечення функціонування окремого підприємства. Таким чином, чіткого і загально визнаного визначення сутності та складових ресурсного потенціалу в економічній літературі поки що немає.

Вивчивши наведені вище та деякі інші визначення ресурсного потенціалу сільськогосподарського підприємства, ми дійшли до висновку, що він являє собою сукупність всіх ресурсів

(як природних, так і трудових та виробничих), необхідних йому для забезпечення ефективної діяльності. Ресурсний потенціал будь-якого аграрного формування — дуже складна економічна категорія, яка містить досить багато складових.

Про актуальність формування ресурсного потенціалу свідчить і той факт, що дослідження цього питання знаходять відображення в багатьох наукових працях вітчизняних

вчених: О. В. Захарчука, Я.Ф. Навроцького, О.В. Вишневецької [9], О. В. Вараксіної, О.О. Касьяна, В. Б. Шевченка [10], В. Я. Месель-Веселяка [11, с. 18—27], С.В. Степаненка [12], Б.В. Хахули [13] та ін.

МЕТА СТАТТІ

Метою даної статті є вивчення ресурсного потенціалу УІЕСР, сучасного стану розвитку УІЕСР при проведенні кваліфікаційної експертизи сортів рослин, його тенденції та недоліки.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

На нашу думку, ресурсний потенціал УІЕСР варто розглядати як сукупність найбільш важливих: земельних, матеріально-технічних, трудових, фінансових та інформаційних ресурсів та нематеріальних ресурсів, що забезпечують його наукову та господарську діяльність, дають змогу створювати, впроваджувати та реалізовувати конкурентоспроможний процес польових і лабораторних досліджень з науково-технічної експертизи сортів рослин в Україні, а також проведення ділянкового (грунтового) та лабораторного сортового контролю, забезпечувати ефективно виробництво сільськогосподарської продукції (з вирівнювальних посівів).

Складові ресурсного потенціалу УІЕСР представлено на рисунку 1.

Земельні ресурси. Достовірність, точність результатів експертизи сортів рослин залежить від наявності достатньої кількості пунктів дослідження у кожному екологічному градієнті вирощування та тісно корелює з кількістю місць досліджень в ґрунтово-кліматичних зонах вирощування.

Впродовж 2016—2021 рр. в УІЕСР у повному обсязі сформовані земельні ділянки площею 2608,1 га та повноцінно функціонують 27 пунктів досліджень у різних кліматичних зонах.

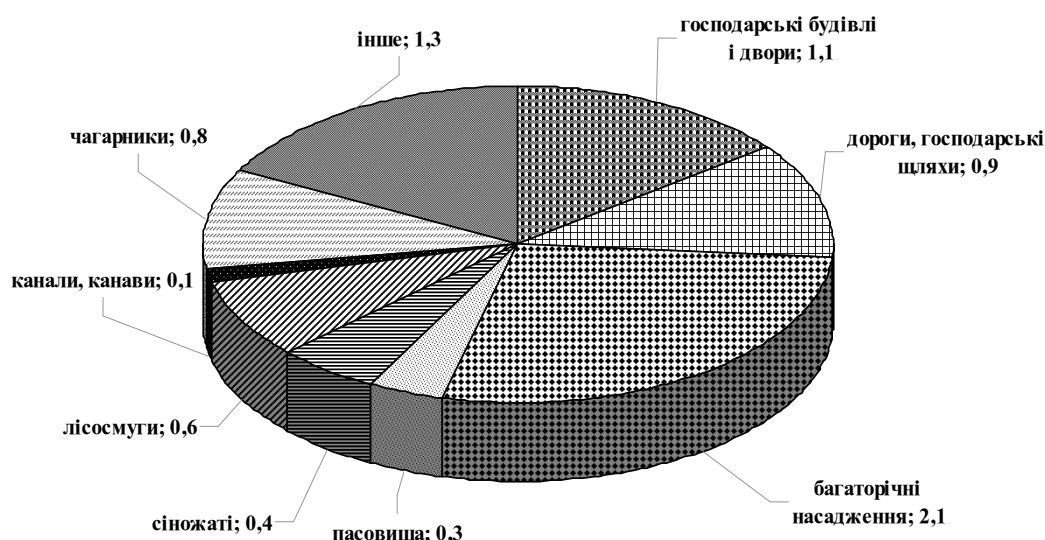

Рис. 2. Структура розподілу земельних ресурсів УІЕСР за видами земель крім ріллі, %

На рисунку 2 відображено структуру розподілу земельних ресурсів УІЕСР за видами земель крім ріллі, %.

Загальна площа земельних ділянок розподіляється на ріллю (92,4% від загальної структури земельних ресурсів); землі під сільськогосподарськими та іншими господарськими будівлями і дворами (1,1%); дороги, господарські шляхи (0,9%); багаторічні насадження (2,1%); пасовища (0,3%); сіножаті (0,4%); лісосмуги (0,6%); канали, канави (0,1%); чагарники (0,8%); інше (1,3%).

Протягом 2015—2021 років відбулася позитивна динаміка в нарощенні земельних угідь в УІЕСР. Загальна площа земельних ділянок пунктів досліджень УІЕСР збільшилась вдвічі, тож зросли і площі під дослідними й вирівнювальними посівами. Так, даний показник площі під дослідними посівами за останні два роки

зріс на 8%, а під вирівнювальними посівами на 36,7%.

Структуру площ вирощування сільськогосподарської продукції на вирівнювальних посівах в 2021 році в розрізі культур наведено на рисунку 3.

Детальний аналіз посівних площ за видами сільськогосподарських культур на вирівнювальних посівах демонструє збільшення посівних площ та урожайності. У 2021 році найбільший відсоток посівних площ становили пшениця (31,2%) та соя (23,3%). Найвищі показники врожайності у пшениці — 3,7 т/га, жита — 2,9 т/га, ячменю — 3,0 т/га та кукурудзи — 6,8 т/га.

Таке зростання урожайності основних видів продукції рослинництва пов'язане із покращенням агротехнології на усіх стадіях вирощування, а також застосуванням сучасної сільськогосподарської техніки і агрегатів.

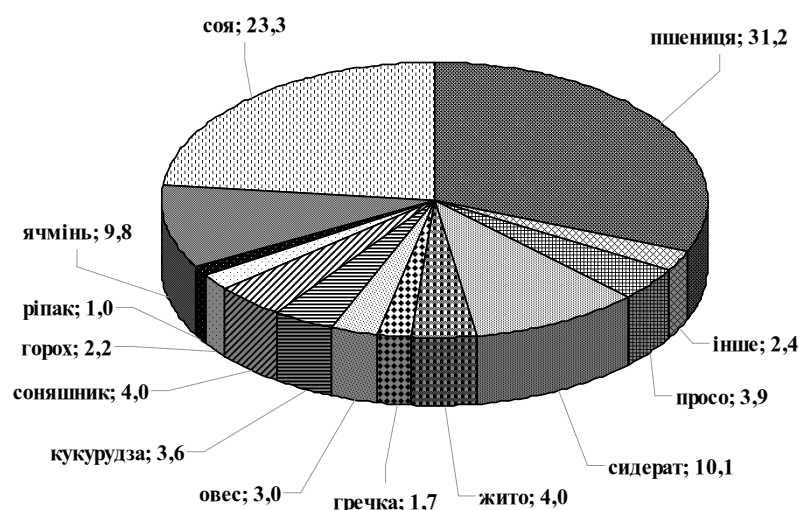

Рис. 3. Структура площ вирощування сільськогосподарської продукції на вирівнювальних посівах в 2021 році в розрізі культур, %

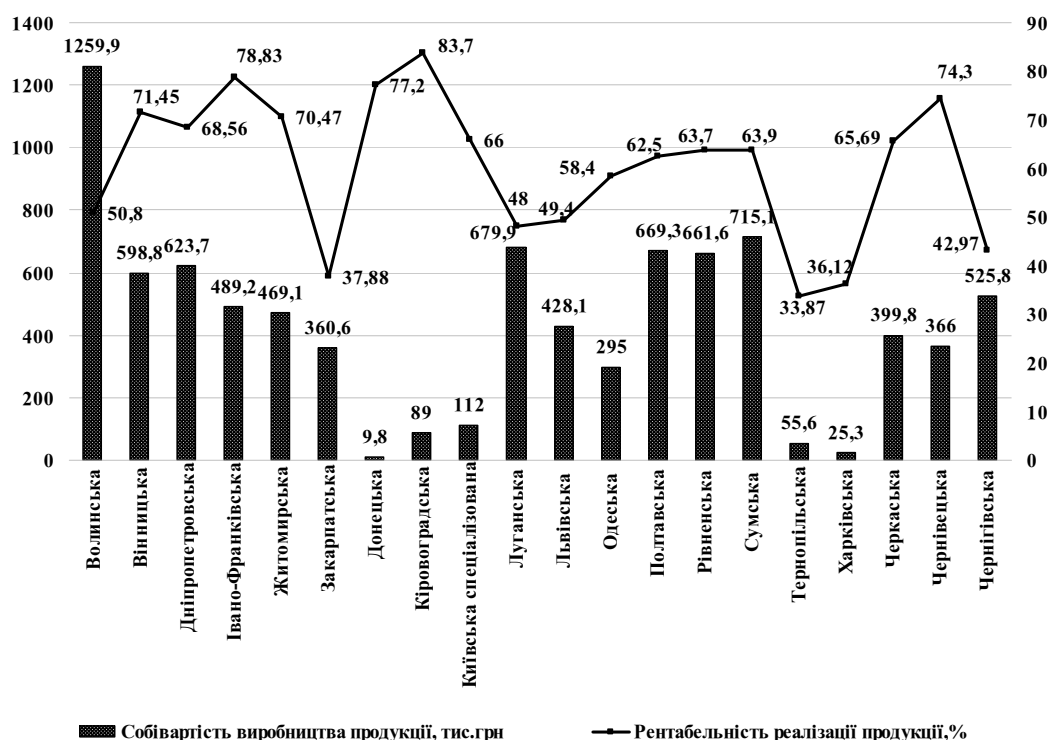

Рис. 4. Графічне відображення показників рентабельності реалізації та витрат на виробництво однієї продукції, вирощеної на вирівнювальних посівах філій УІЕСР

Фінансові ресурси бюджетних установ, до яких відноситься і УІЕСР, це грошові кошти, виділені з бюджетів різних рівнів, а також мобілізовані з різних джерел на здійснення і розширення своєї діяльності. УІЕСР фінансується за рахунок загального та спеціального обсягу кошторисних призначень. Загальний фонд формується з держбюджету, а спеціальний фонд за рахунок власних надходжень. УІЕСР фінансується на 61 % за рахунок загального фонду і 39% за рахунок спеціального фонду.

На наповнення спеціального фонду УІЕСР впливають показники витрат виробництва продукції, а також рівень рентабельності реалізації сільськогосподарських культур в філіях УІЕСР (рисунку 4).

У 2021 році реалізована продукція, вирощена на вирівнювальних посівах принесла дохід в 1,6 рази вищий за собівартість виробництва продукції. Рентабельність реалізації склала 63,4%. Переважна частина доходу надійшла від Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Івано-Франківської та Сумської філій.

Інформаційні ресурси являють собою сукупність знань та інформації, які розміщуються на інформаційних носіях і, по суті, є особливою формою продуктивної сили у виробничій сфері. Ефективне використання інформаційних ресурсів, як свідчить досвід розвинених країн, дає змогу одержати помітну економію інших ресурсів.

Застосування нових інформаційних ресурсів замість застарілих значно підвищує продуктивність праці. Крім того, на відміну від інших (матеріальних) ресурсів, вони є практично невичерпними. Зі зростанням обсягу використовуваних знань обсяг інформації не зменшується, а зростає.

Система інформаційних ресурсів УІЕСР включає: автоматизована інформаційна система УІЕСР, ІДС "Сорт", електронний каталог науково-технічного фонду УІЕСР, офіційний сайт УІЕСР, сайт журналу Plant Varieties Studying and Protection" (Сортовивчення та охорона прав на сорти рослин), сайт конференцій УІЕСР.

Успішність сучасної наукової установи значною мірою залежить від формування сталої позитивної репутації у вітчизняному та міжнародному інформаційному просторі. Вміння знаходити потрібну інформацію та використовувати її у своїй діяльності є обов'язковою вимогою до сучасних науковців. Крім того позитивний імідж наукової установи виступає певним важелем у забезпеченні державної підтримки і фінансування наукових досліджень та є опосередкованим індикатором ефективності діяльності наукової інституції.

Виходячи з цього, одним з важливих завдань є створення і підтримка позитивної репутації УІЕСР, як експертної установи в царині державної науково-технічної експертизи

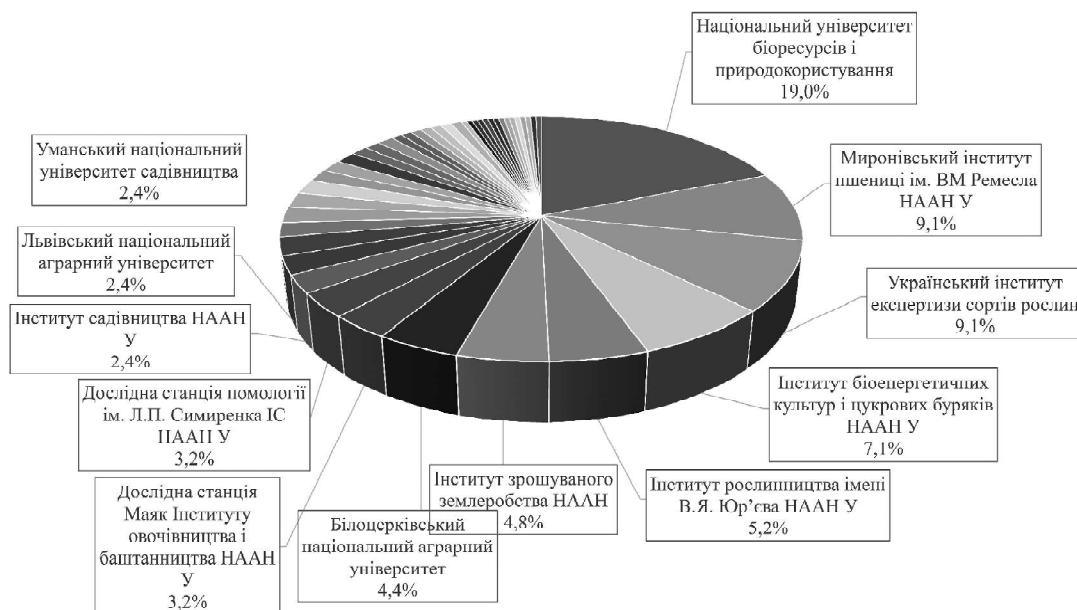

Рис. 5. НДУ та ЗВО України, що брали участь у науково-практичних конференціях VIECP у 2021 р.

сортів рослин, шляхом інтеграції в сучасний міжнародний інформаційний науковий простір.

У 2021 відбулися зміни у вимогах компанії Clarivate до подачі на включення журналів до Web of Science. Виконані всі підготовчі роботи та розпочато процедуру розгляду журналу "Plant Varieties Studying and Protection" експертами Web of Science.

Ефективність діяльності наукової установи визначається публікаційною активністю її співробітників, що приймають участь в організації та проведенні наукових конференцій, матеріали яких оприлюднюються на сайті "Нау-

кові конференції VIECP". В зв'язку з погіршенням епідеміологічної ситуації конференції у 2021 році проводились онлайн, що значно знизило кількість учасників порівняно з попередніми роками.

Проте зацікавленість зарубіжних фахівців лишається досить активною. Серед учасників та авторів дослідники з Білорусі, Молдови Азербайджану Угорщини, Польщі. Долучилися науковці з Литви, Єгипту, Албанії, Північної Македонії, Туреччини. Більшість науковців представляли наукові установи та заклади вищої освіти України (рис. 5).

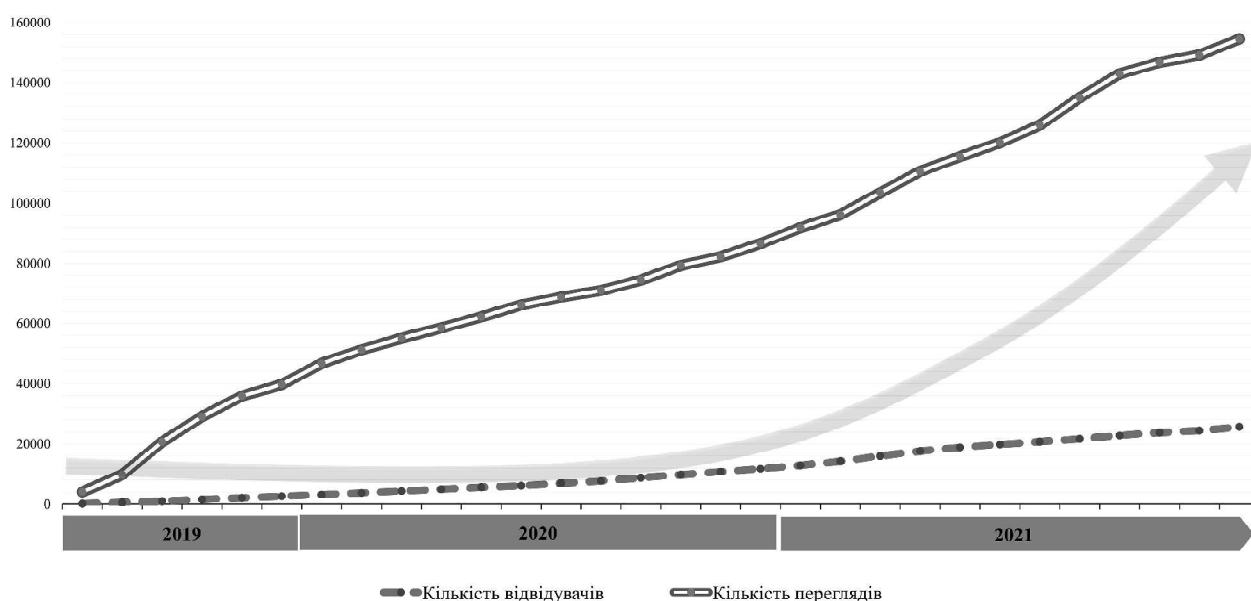

Рис. 6. Динаміка кількості переглядів ІДС "Сорт" за 2019—2021 рр.

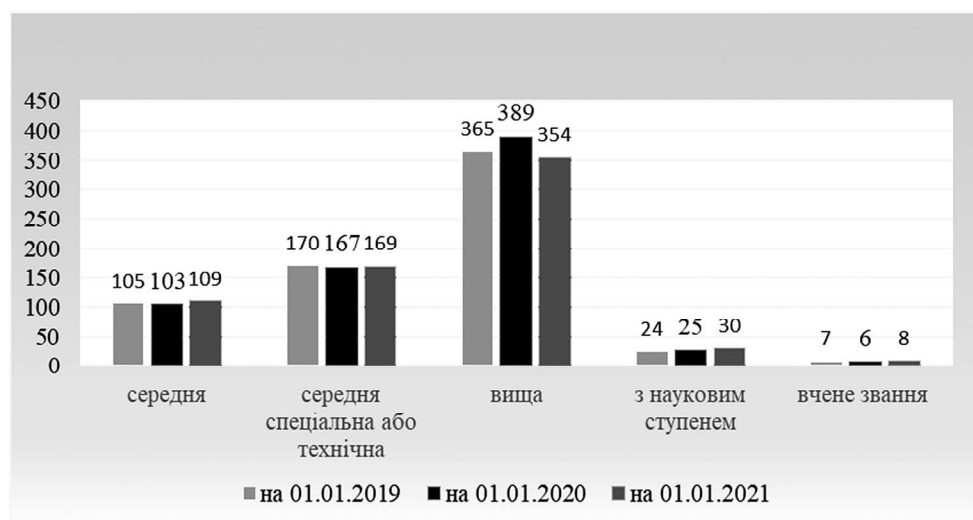

Рис. 7. Рівень освіченості фактично працюючих в УІЕСР, чоловік

У 2018 році з метою задоволення джерелознавчих потреб суб'єктів господарювання різних форм власності, заявників, власників сортів та володільців патенту започатковано функціонування "Інформаційно-довідкової системи "Сорт". Станом на 01.12.2021 року ІДС "Сорт" містить 17 650 сортів рослин, придатних для поширення в Україні, результати яких було офіційно оприлюднено в офіційному виданні Бюлетень "Охорона прав на сорти рослин" за період 2003—2021 рр. Протягом року завантажено 3420 записів офіційних описів сортів рослин та показників господарської придатності. Динаміка кількості переглядів ІДС "Сорт" за 2019—2021 роки представлено на рисунку 6.

На кінець 2021 року зареєстровано 154 313 переглядів із 67 країн світу, що на 68 630 більше, ніж у 2020 році. Що демонструє значне зростання зацікавленості ресурсом з боку користувачів різних країн світу та зумовлено збільшенням кількості внесених описів сортів рослин. Серед іноземних користувачів переважають представники з США, Росії, Польщі, Китаю, Франції, Німеччини, Нідерландів.

Сучасні ІТ-технології руйнують кордони та дозволяють з максимальною швидкістю доносити результати дослідницької діяльності до наукової спільноти, велика кількість посилок на роботи автора переважно вказує на потребу в результаті досліджень і популярність певного вченого та наукової установи в науковому співтоваристві.

Трудові ресурси Структура Українського інституту експертизи сортів рослин включає 21 філію, 12 відділів і 2 лабораторії. Крім того, в УІЕСР створено систему дорадчих органів: ба-

лансову комісію, методичну комісію, вчену раду і раду молодих вчених.

Аналіз штатної чисельності працівників УІЕСР і його філій показав, що впродовж 3 років загальна чисельність штатних працівників по загальному фонду не змінювалась і залишалась на рівні 1214 чол. Фактична чисельність працівників УІЕСР і його філій по загальному фонду станом на 01.12.2021 р. становить 729 чол., і збільшилась до початку року на 59 чол.

Ця ситуація значною мірою впливає на забезпеченість кадрами в філіях УІЕСР. Динаміка вакантних посад працівників філій за період 2019—2021 рр. свідчить про тенденцію нестачі працівників на пунктах досліджень філій впродовж останніх трьох років.

Рациональне використання трудових ресурсів є одним із важливих заходів забезпечення життєдіяльності УІЕСР. Ефективність використання трудових ресурсів обласних державних центрів УІЕСР протягом 2019—2021 років залежала від проведення оптимізації кадрових ресурсів працівників і зосередження робочих місць саме на територіях, де безпосередньо здійснюється проведення науково-технічної експертизи сортів рослин.

Станом на 01.01.2021 року в УІЕСР із загальної чисельності фактично працюючих 8 осіб мають вчене звання, 30 — науковий ступінь, 354 — вищу освіту, решта середню, середню-спеціальну або технічну освіту.

Важливим показником є наявність освіти, рівень освіченості фактично працюючих в УІЕСР показано на рисунку 7.

Частка працівників з науковим ступенем і вченим званням становить відповідно 5 і 1 відсо-

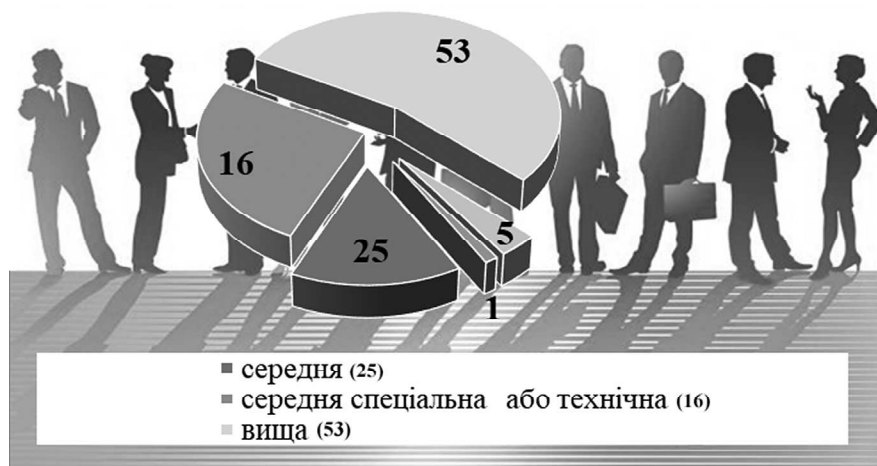

Рис. 8. Структура розподілу працюючих в УІЕСР за освітою, у відсотках до загальної чисельності працюючих станом на 01.11.2021 р.

ток, з вищою освітою — 53 відсотки до загальної чисельності працюючих. Структурний розподіл працівників за освіченістю показано на рисунку 8.

За останні 2 роки відбувались незначні зміни по персоналу: на 5 чоловіки збільшилась кількість працівників з науковим ступенем; зменшилась чисельність фахівців з вищою освітою на 35 чол; число фахівців з середньо-технічною освітою на 2 чол. збільшилась.

Проведений аналіз дозволяє зробити висновки, що необхідно забезпечувати стабільність і динамічність кадрової політики в УІЕСР, вона повинна бути економічно обґрунтованою, враховувати фінансові можливості, забезпечувати індивідуальний підхід до кожного співробітника. Особливо, слід шукати такі засоби стимулювання персоналу, які б дозволили подолати пасивний характер трудової свідомості працівників, формуванні ефективної системи обміну знаннями, культивування ініціативності як ключового рушія розвитку інтелектуального потенціалу колективу. Однією із складових мотивування має бути сприяння активізації творчої діяльності працівників, їх зацікавленості у пошуку оптимальних рішень існуючих проблем. Управління персоналом повинно реалізовувати такі завдання, як оновлення знань і створення інноваційних підходів до них. Стратегії розвитку персоналу та управління знаннями в значній мірі дозволять інноваційно розвиватись всій установі.

Матеріально-технічні ресурси Науково-технічної діяльності сьогодні передбачає першочергово автоматизацію всіх процесів проведення прикладних та фундаментальних досліджень. Науково-технічні підходи є актуальними і у проведенні державної науково-технічної

експертизи сортів рослин. Лише автоматизовані інформаційні етапи експертизи заявки забезпечують прозорі, оперативні дії в діалоговому вікні: джерело і споживач.

Зважаючи на те, що у філіях УІЕСР сорто-випробування проводяться за різновидовими сільськогосподарськими культурами, то у структурі машинного парку переважає ґрунтообробна техніка — 23%, трактори — 14%, сівалки — 12%, комбайни — 7% та допоміжна агро-техніка — 31%.

У створенні машинно-тракторного парку в УІЕСР мають місце негативні процеси. Через фізичне зношення та технічні несправності у філіях УІЕСР у 2021 році не використовували 31,1% сільськогосподарської техніки. За досліджуваний рік найбільше не застосовували у виробництві ґрунтообробних агрегатів — 25,8%, комбайнів — 66,2% та сівалок — 34,3%.

Старіння техніки та зношування її вузлів і механізмів приводить до збільшення витрат на її поточні ремонти й відновлення, щорічному зниженню готовності до польових робіт і збільшенню ймовірності відмов у робочі періоди.

Для нормального відтворення машинно-тракторного парку необхідно щороку закуповувати 8—12% від наявної техніки, а з урахуванням інноваційних моделей розвитку сорто-випробування 18 — 20%.

Лише шляхом належного фінансування, проведення заходів, спрямованих на інноваційний розвиток галузі, технічне переоснащення УІЕСР, покращення матеріально-технічної бази для лабораторних та польових досліджень, оснащення сучасним лабораторним обладнанням та малогабаритною селекційною технікою, оновлення застарілого парку селек-

ційної техніки, спеціальних транспортних та технічних засобів УІЕСР забезпечуватиме проведення державної науково-технічної експертизи сортів рослин на сучасному рівні, створить передумови для забезпечення гармонізованого єдиного підходу дослідної справи та отримання об'єктивних, достовірних та своєчасних результатів досліджень.

ВИСНОВКИ

1. Умовами раціонального використання ресурсів УІЕСР є:

— матеріальні (закупівля ресурсів відповідної якості у потрібній кількості за помірною ціною та їх зберігання у належних умовах);

— трудові (забезпечення УІЕСР та його філій реально необхідною кількістю працівників, з відповідним рівнем кваліфікації, оптимальною завантаженістю відповідною оплатою праці);

— фінансові (забезпечення оптимального формування надходжень УІЕСР та використання коштів);

— інформаційні (адресне отримання необхідної кількості достовірної якісної інформації).

2. Наразі спостерігається активний розвиток інформаційних ресурсів. З розвитком інформаційних технологій доступ до тих чи інших даних стає набагато легшим та зручнішим, а отримання необхідної інформації відбувається набагато швидше. Застосування нових інформаційних ресурсів замість застарілих значно підвищує продуктивність праці. Крім того на відміну від інших (матеріальних) ресурсів, вони є практично невичерпними. Зі зростанням обсягу використовуваних знань обсяг інформації не зменшується, а зростає.

3. В даний час для УІЕСР важливий не тільки якісний прогноз працівників, а й регулярний, своєчасний аналіз їх чисельності та складу, як і аналіз трудових показників в цілому, виявлення можливостей економії робочої сили шляхом її правильної розстановки і раціонального використання, скорочення потреби в працівниках на основі закріплення кадрів.

4. Оновлення матеріально-технічної бази УІЕСР повинне проводитись по таких напрямках: обладнання для польових і лабораторних досліджень, комп'ютерна і оргтехніка та інше. Крім того, проводиться робота по розробці і впровадженню комплексу інформаційних технологій, удосконаленню існуючого та придбання нового програмного забезпечення. Пріоритетними у придбанні повинні стати зернозбиральні комбайни та багатофункціональні

посівні комплекси з урахуванням різноманіття ґрунтово-кліматичних умов та моделей сорто-випробування.

Література:

1. Лукинов А., Онищенко А., Пасхавер Б. Аграрный потенциал: исчисление и использование. Вопросы экономики. 1988. № 1. С. 12—21.

2. Черников Д. Эффективность использования производственного потенциала и конечные народнохозяйственные результаты. Экономические науки. 1981. № 10. С. 45—47.

3. Свободин В. А. Определение производственного потенциала сельскохозяйственного предприятия. Международный сельскохозяйственный журнал. 1987. № 3. С. 80.

4. Саблук П.Т. Кардинальні напрями вирішення економічних проблем в АПК. Економіка АПК. 2005. № 5. С. 3—8.

5. Шебанін В.С., Червен І.І., Шебаніна О.В., Кареба М.І. Зміцнення та ефективно використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств: монографія / Миколаївський державний аграрний університет. — Миколаїв 2010.

6. Додонов С.В. Влияние потенциала на эффективность сельскохозяйственного производства. Вісник аграрної науки Причорномор'я. 2004. Т. 2, № 2. С. 121—127.

7. Славов В. П., Коваленко О. В. Ресурсозбереження як важливий чинник розвитку виробничих систем. Агроінком. 2007. № 7—8. С. 52—57.

8. Ашимбаев Т.А. Экономический потенциал и эффективность его использования / Т.А. Ашимбаев. — Алма-Ата: Наука, 1990. — 256 с.

9. Захарчук О.В., Навроцький Я.Ф., Вишневецька О.В. Сучасний стан та перспективи матеріально-технічного забезпечення сільського господарства. Економіка АПК. — 2021. — № 6 — С. 79. URL: <http://www.eapk.org.ua/contents/2021/06/79>

10. Вараксіна О.В., Касьян О.О., Шевченко В. Б. Теоретичні підходи до матеріально-технічного забезпечення підприємства. Економіка та суспільство. — Випуск 24/2021. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/172>

11. Месель-Веселяк В. Я. Виробництво альтернативних видів енергетичних ресурсів як фактор підвищення ефективності сільськогосподарських підприємств. Економіка АПК. 2015. № 2. С. 18—27. URL: <http://eapk.org.ua/contents/2015/02/18>

12. Степаненко С. В. Ресурсний потенціал аграрних підприємств: елементи та особливості їх поєднання в сучасних умовах. Ефективна економіка. 2022. № 2. — URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&andz=10039> (дата звернення: 18.11.2022).

13. Хахула Б.В. Інновації, як чинник прискорення науково-технічного прогресу в аграрному секторі України. Агросвіт. 2022. № 9—10. С. 79—85. URL: <http://www.agrosvit.info/?-op=1&andz=3607&andi=9> (дата звернення: 18.11.2022).

References:

1. Lukinov, A., Onishchenko, A. and Paskhaver, B. (1988), "Agrarian potential: calculation and use", *Voprosy ekonomiki*, vol. 1, pp. 12—21.

2. Chernikov, D. (1981), "Efficiency of using the production potential and final national economic results", *Ekonomicheskiye nauki*, vol. 10, pp. 45—47.

3. Svobodin, V. A. (1987), "Determination of the production potential of an agricultural enterprise", *Mezhdunarodnyy sel'skokhozyaystvennyy zhurnal*, vol. 3, pp. 80.

4. Sabluk, P.T. (2005), "The cardinal directions of solving economic problems of AIC", *Ekonomika APK*, vol 5, pp. 3—8.

5. Shebanin, V.S. June, I.I. Shebanin, A.V. and Kareba, M.I. (2010), *Zmitsnennia ta efektyvne vykorystannia resursnoho potentsialu sil's'kohospodars'kykh pidpryi'emstv* [Strengthening and effective use of resource potential of agricultural enterprises], Mykolayiv State Agrarian University, Mykolayiv, Ukraine.

6. Dodonov, S.V. (2004), "Influence of potential on the efficiency of agricultural production", *Visnyk ahrarnoi nauky Prychornomor'ia*, vol. 2, pp. 121—127.

7. Slavov, V.P. (2007), "Resource conservation as an important factor in the development of production systems", *Ahroikom*, vol. 7—8, pp. 52—57.

8. Ashimbayev, T.A. (1990), *Economic potential and efficiency of its use* [Ekonomicheskii potentsial i effektivnost' yego ispol'zovaniya], Nauka, Alma-Ata, Kazakhstan.

9. Zakharchuk, O.V., Navrots'kyi, Y.A.F. and Vyshnevets'ka, O.V. (2021), "Current state and prospects of material and technical support of agriculture" [Suchasnyy stan ta perspektyvy material'no-tekhnichnoho zabezpechennya sil's'koho hospodarstva]. *Ekonomika APK*, vol. 6, pp. 79, available at: <http://www.eapk.org.ua/contents/2021/06/79> (Accessed 18 Nov 2022).

10. Varaksina, O. V., Kasian, O. O. and Shevchenko, V. B. (2021), "Theoretical approaches to

logistics of the enterprise", *Ekonomika ta suspiilstvo*, vol. 24, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/172> (Accessed 18 Nov 2022).

11. Mesel'-Veseliak, V.Ya. (2015), "Production of alternative types of energy resources as a factor in improving the efficiency of agricultural enterprises", *Ekonomika APK*, vol, pp. 18—27, available at: <http://eapk.org.ua/contents/2015/02/18> (Accessed 18 Nov 2022).

12. Stepanenko, S. (2022), "Resource potential of agricultural enterprises: elements and features of their combination in modern conditions", *Efektivna ekonomika*, [Online], vol. 2, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&andz=10039> (Accessed 18 Nov 2022).

13. Khakhula, B. (2022), "Innovation as an accelerating factor of scientific and technical progress in the agricultural sector of Ukraine", *Agrosvit*, vol. 9-10, pp. 79—85, available at: <http://www.agrosvit.info/?op=1&andz=3607&andi=9> (Accessed 18 Nov 2022).

Стаття надійшла до редакції 22.11.2022 р.

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України (Категорія «Б») з

ЕКОНОМІЧНИХ НАУК та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

(Наказ Міністерства освіти і науки України № 886 від 02.07.2020)

Спеціальності - 051, 071, 072, 073, 075, 076, 281, 292